

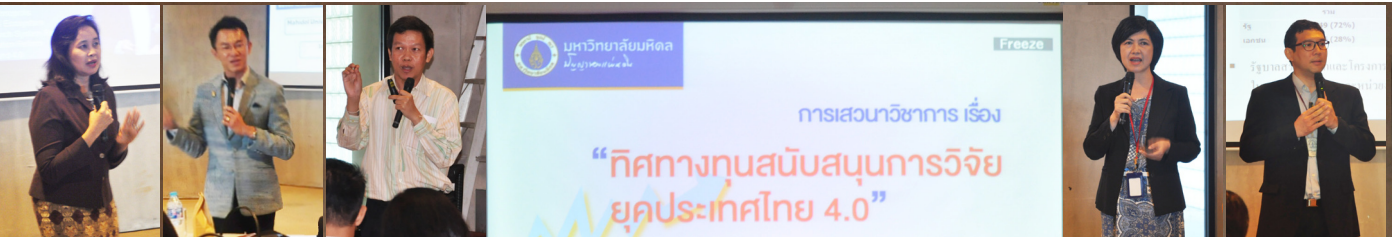
มหาวิทยาลัยมหิดล

นิทรรศการแห่งชาติ

ข่าวสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล

ISSN 0857-989 x ปีที่ 42 ฉบับที่ 7 เดือน กรกฎาคม 2559

Wisdom of the Land Wisdom of the Land Wisdom of the Land Wisdom of the Land Wisdom of the Land Wisdom of the Land

สารจากประธานสภาคณาจารย์ โดย รองศาสตราจารย์ พญ.วรรณฯ ศรีโรจนกุล

7 กรกฎาคม 2559 นายกสภามหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
ได้มาพบประชาคมชาวมหิดลท่ามกลางการต้อนรับ
อย่างอบอุ่นจากคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
ผู้ทรงคุณวุฒิ

13 กรกฎาคม 2559 ท่านเริ่มปฏิบัติงานวันแรกพร้อมกับมีประกาศ
คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๙/๒๕๕๙ เรื่อง การจัดระเบียบ
และแก้ไขปัญหาธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาใจความที่
สำคัญคือ การวางหลักเกณฑ์ของการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนายก
สภาสถาบันอุดมศึกษาและกรรมการสถาบันอุดมศึกษา มีให้ดำรงตำแหน่ง
เกินกว่า 3 แห่ง นับจากวันที่ประกาศนี้มีผลบังคับใช้ แต่มีให้นับรวมผู้ที่
ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนหน้า

เพียงวันแรกที่ท่านมาประชุมสภามหาวิทยาลัย ท่านได้ให้คำสอนที่ดี
กินใจมากสำหรับกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านในคำกล่าวที่ว่า “การ
ปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยถือเป็น “สุดยอด” ของการ
รับใช้สังคม และสิ่งที่กรรมการได้รับตอบแทนนั้นก็คือความเชื่อมั่นจาก
สาธารณะ” จึงมีแปลกใจเลยว่าทำไมบุคคลที่ได้รับความเชื่อมั่นเหล่านั้น
จึงได้รับเชิญ หรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหลาย ๆ มหาวิทยาลัยพร้อมกัน
ท่านกล่าวอีกว่า นายกและกรรมการสภาฯ เป็นความคาดหวังของ
หลาย ๆ ฝ่ายในมหาวิทยาลัยที่จะช่วยนำพามหาวิทยาลัยไปสู่จุดหมายและ
บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สภาคณาจารย์ก็เป็นหนึ่งในองค์กรที่มีความ
คาดหวังว่านายกสภาฯ และกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งหมด
16 ท่านจะช่วยนำพามหิดลไปสู่จุดหมายโดยมีธรรมาภิบาลในทุกระดับชั้น
ของการปกครองภายในมหาวิทยาลัยและประชาคมมีความสุขในการทำงานอย่างถ้วนหน้า

สารจากประธานสภาคณาจารย์	2
บรรยายพิเศษนายกสภามหาวิทยาลัย	
ในการประชุมคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัยมหิดล	3
ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยมหิดล	4
โรคสมองเสื่อม (Dementia)	5
ภาพกิจกรรม	7
บรรณาธิการแถลง	8

บรรยายพิเศษจากนายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย
นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล

ในการประชุมคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2559 ที่ประชุมได้แสดงความยินดีและต้อนรับนายกสภามหาวิทยาลัยโอกาสนี้ ศ.เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย ได้ให้แนวคิดหลักในการทำงานให้ที่ประชุมรับทราบและขอฝากให้ผู้บริหารทุกท่านช่วยทำให้บัณฑิตที่จบออกไป เป็นต้นไม้ที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีรากแก้วที่มั่นคงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระบรมราโชวาท

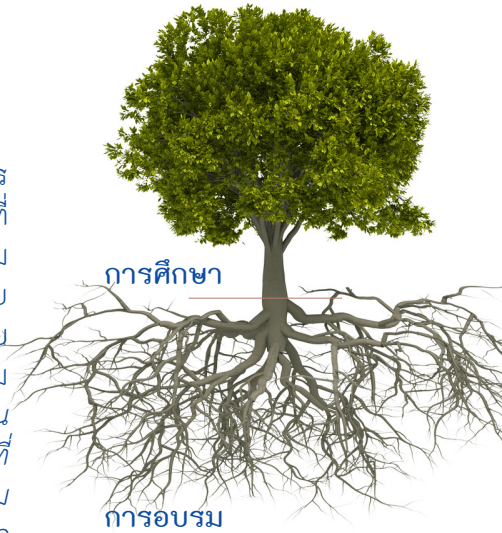
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5 กรกฎาคม 2505

“...ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้จะเป็นเรื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า...”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา
วันพฤหัสบดีที่ 15 ธันวาคม 2503

“...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ใ้ว่าจะมีแต่ความรู้ในทางวิชาการ และในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปข้างหน้า การให้ความรู้หรือที่เรียกว่าการสอนนั้น ต่างกับการอบรม การสอนคือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรมเป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบติดเป็นนิสัย ขอให้ท่านทั้งหลายจงอย่าสอนแต่อย่างเดียว ให้อบรมให้ได้รับความรู้ดังกล่าวมาแล้วด้วย...”

- ชูดอก - ออกผล
- * ความรู้พื้นฐาน
  - * ทักษะชีวิต / งาน
  - * ความรู้เฉพาะทาง

- รากแก้วมั่นคง
- * วินัย - มารยาทไทย
  - * ขนบประเพณี
  - * วัฒนธรรมไทย
  - * คุณธรรม - จริยธรรม

แนวทางการพัฒนาคน

ญี่ปุ่น มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รับผิดชอบตนเอง - ชุมชน - ประเทศ

สิงคโปร์ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เกาหลีใต้ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ สู้งานหนัก ไทย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ

หน้าที่

พระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ก. พระเจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่นในหน้าที่

ข. หน้าที่ของพระเจ้าอยู่หัว

1. ในฐานะพระเจ้าแผ่นดิน > ต้องดูแลราษฎร
2. ในฐานะทรงเป็นพลเมืองดี > เห็นอะไรที่ จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ

(วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา, ธ.ค. 2557)

mu

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2559 นายกสภามหาวิทยาลัย ได้นำเสนอข้อคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยสรุปได้ ดังนี้

คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยควรเชื่อมั่นและยึดมั่นใน

- 1.) จิตใจอาสาสมัคร
- 2.) จิตใจสาธารณกุศล

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการสภาฯ จึงถือเป็น “สุดยอด” ของการรับใช้สังคม สิ่งที่กรรมการสภาฯ ได้รับคือ ความเชื่อมั่นจากสาธารณะ

สิ่งที่กรรมการสภาฯ พึงปฏิบัติให้ได้ คือ

- ความรับผิดชอบ
- พันธะพิเศษ
- ความคาดหวังจากหลาย ๆ ฝ่าย

ความรับผิดชอบต่อสภามหาวิทยาลัย 12 ประการ* ดังนี้

- 1.) กำหนดพันธกิจและเป้าประสงค์
สภาฯ ต้องเข้าใจเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน และช่วยกันกำหนดทิศทางเพื่อให้มหาวิทยาลัยเดินไปสู่เป้าประสงค์
- 2.) สรรหาอธิการบดี
เป็นความรับผิดชอบต่อที่สำคัญที่สุดที่สภามหาวิทยาลัย จะต้องสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติ และประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อมารับหน้าที่สำคัญนี้
- 3.) สนับสนุนงานของอธิการบดี
  - ใส่ใจและช่วยเหลืองานของมหาวิทยาลัย
  - ช่วยระดมทรัพยากรช่วยมหาวิทยาลัย
  - ให้กำลังใจและชมเชยในผลสำเร็จ
  - มาประชุมสม่ำเสมอ
- 4.) ติดตาม - กำกับการปฏิบัติงานของอธิการบดี
  - การประเมินผลการปฏิบัติงาน
  - การตรวจสอบภายในการเงิน เพื่อช่วยให้อธิการบดีปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น
- 5.) ประเมินการปฏิบัติงานของสภามหาวิทยาลัย
  - ประเมินผลการปฏิบัติตามมติของสภาฯ
  - ประเมินผลประจำปีโดยองค์กรอิสระ
  - จัดประชุมปฏิบัติการ หรือ ประชุมทบทวนทุก 3-4 ปี โดยสมาชิกสภาฯ
- 6.) ยินยอมให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
  - ให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติกำหนดแผนการบริหารและแผนการปฏิบัติการ
    - ประเมินผลงาน - ผลกระทบ
    - ปรับปรุงการบริหารและการปฏิบัติ ได้แก่ หลักสูตรการเรียน การสอน การวิจัยและพันธกิจต่าง ๆ
- 7.) ทบทวนหลักสูตรและโครงการบริการสังคมเพื่อนำไปสู่
  - การควบคุมการใช้จ่าย
  - การจัดสรรทรัพยากรใหม่

- การลดแรงกดดันที่ต้องขึ้นค่าเล่าเรียน
  - การปรับโครงสร้าง
- 8.) ประกันความพอเพียงของทรัพยากร
    - “งบประมาณไม่เคยพอ” ก็จริง แต่สภาฯ จะต้องร่วมรับผิดชอบเพื่อให้มีทรัพยากรที่เพียงพอกับการบริหารและการปฏิบัติงาน
      - กรรมการสภาฯ ต้องช่วยหาเงิน หาทรัพยากรอื่น หาความร่วมมือ หาพันธมิตร ฯลฯ
  - 9.) ประกันการบริหารจัดการที่ดี โดยมีเครื่องชี้วัดคือ
    - มี “ธรรมาภิบาล”
    - งบดุลไม่ติดลบ
    - คณาจารย์และเจ้าหน้าที่มีคุณภาพ เสียสละเพื่อมหาวิทยาลัย
      - ได้ “บัณฑิตที่พึงประสงค์” ฯลฯ
  - 10.) ยึดมั่นในความมีอิสระของมหาวิทยาลัย
    - สภาฯ ปฏิบัติในกรอบจริยธรรม
    - ผู้บริหารและผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี
      - มหาวิทยาลัยได้รับการรับรองคุณภาพ หากเป็นเช่นนี้แล้ว สภาฯ ต้องประกันในเรื่อง “ความอิสระทางวิชาการ” และ “ความเป็นอิสระในการบริหารมหาวิทยาลัย”
  - 11.) เชื่อมโยงมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน และเชื่อมโยงชุมชนสู่มหาวิทยาลัย โดย
    - สภาฯ เป็น “กันชน”
    - สภาฯ เป็น “สะพาน”
    - สภาฯ ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย
  - 12.) บางครั้งสภาฯ ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์
    - ความขัดแย้ง ความขัดข้องหมองใจทั้งหลายของนักศึกษา เจ้าหน้าที่ คณาจารย์ ต้องยุติสิ้นสุดที่ระดับบริหารและระดับปฏิบัติ
      - มีหน้าที่ดูแลให้ “ระบบและกระบวนการยุติธรรมในมหาวิทยาลัยเป็นไปตามกฎระเบียบ และความเป็นธรรม”

หน้าที่ของกรรมการสภาฯ

- 1.) ออกความเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตั้งใจ พึงเหตุผลของบุคคลอื่น
- 2.) เมื่อมีมติแล้ว ต้องสนับสนุนมตินั้นอย่างเต็มกำลัง ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับมตินั้น
- 3.) ช่วยเผยแพร่ผลงานและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย

โรคสมองเสื่อม (Dementia)

โดย รองศาสตราจารย์อธิป ลิขิตลิลิต
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคสมองเสื่อม หมายถึง กลุ่มอาการที่มีการทำงานของเซลล์สมองเสื่อมลง ทำให้สูญเสียหน้าที่รักษาความจำ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตประจำวันได้ มีปัญหาทางการสื่อสารทางภาษา และการควบคุมอารมณ์ รวมทั้งหน้าที่ทางสังคมซึ่งเกิดจากการสูญเสียของประสาทรับรู้และสั่งการ (sensorimotor) โรคสมองเสื่อมจะพบได้ประมาณ 5% ของประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 55 ปี ขึ้นไป และครึ่งหนึ่งของโรคนี้จะเป็นโรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease)

ประเภทของโรคสมองเสื่อม

โรคสมองเสื่อมเกิดจากหลายสาเหตุ บางโรครักษาได้ บางโรครักษาไม่ได้ ถ้าตรวจพบได้เร็วก็สามารถชะลออัตราการเสื่อมของเซลล์สมองได้

โรคสมองเสื่อมที่รักษาไม่ได้ เช่น โรคอัลไซเมอร์ เกิดจากโครงสร้างของเซลล์สมองเสียไป ส่วนประเภทที่รักษาให้ดีขึ้นได้ เกิดจากสมองขาดเลือดไปเลี้ยง ทำให้สมองส่วนนั้นเสื่อมหน้าที่ไป สมองเสื่อมประเภทนี้จะเรียกว่า สมองเสื่อมจากหลอดเลือดในสมอง (vascular dementia) สาเหตุของโรคนี้คือ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดตีบ เนื่องจากภาวะไขมันในเลือดสูง การสูบบุหรี่ และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ระดับความรุนแรงของโรคสมองเสื่อม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับอ่อนหรือไม่รุนแรง (mild) เป็นภาวะสมองเสื่อมเล็กน้อย ผู้ป่วยจะมีอาการหลงลืม โดยเฉพาะเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้น เช่น จำชื่อคนหรือสถานที่ที่คุ้นเคยไม่ได้ ลืมว่าวางของไว้ที่ไหน ส่วนความจำในอดีตยังดีอยู่ ผู้ป่วยเริ่มมีความบกพร่องในหน้าที่การงานและสังคม แต่ยังช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้
2. ระดับปานกลาง (moderate) ความจำเริ่มเสื่อมมากขึ้นมีความบกพร่องในความเข้าใจ ความสามารถในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เช่น คำนวณตัวเลขง่าย ๆ ไม่ได้ ทำอาหารที่เคยทำไม่ได้ และเริ่มมีอาการทางจิต เป็นประสาทหลอน ผู้ป่วยระยะนี้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ การปล่อยให้อยู่คนเดียวอาจเป็นอันตราย จำเป็นต้องอาศัยผู้ดูแล
3. ระดับรุนแรง (severe) ผู้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เลย แม้แต่การทากิจวัตรประจำวันทางด้านความจำก็ไม่สามารถจำสิ่งที่เกิดขึ้นได้เลย

เช่น จำญาติพี่น้องไม่ได้ หรือแม้แต่ตนเอง บุคลิกภาพเปลี่ยนไป เคลื่อนไหวช้า ผู้ป่วยระยะนี้จำเป็นต้องมีผู้ดูแลตลอดเวลา

การป้องกันโรคสมองเสื่อม

ดังได้กล่าวแล้วว่าโรคสมองเสื่อมมีทั้งที่รักษาได้ และรักษาไม่ได้ ดังนั้นการป้องกันโรคสมองเสื่อมจึงเป็นหน้าที่ของตนเองที่จะดูแลสุขภาพของตัวเอง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต (quality of life) ด้วยเหตุนี้โรคสมองเสื่อมที่รักษาได้ที่เกิดจากโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดตีบจากภาวะไขมันในเลือดสูง จึงสามารถป้องกันได้โดยการรักษาระดับน้ำตาล ไขมันและความดันเลือด ให้อยู่ในเกณฑ์ปกติก็สามารถป้องกันโรคสมองเสื่อมได้ เพราะน้ำตาล ไขมัน หรือความดันเลือดที่สูง จะเป็นบ่อเกิดของอนุมูลอิสระ ที่จะไปทำลายเซลล์สมอง ทำให้เกิดโรคสมองเสื่อมได้ ส่วนโรคสมองเสื่อมที่รักษาไม่ได้ เช่น โรคอัลไซเมอร์ มีแนวทางการป้องกันดังนี้

1. รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมันสูง หวานจัด เค็มจัด และเนื้อแดงที่มีไนเตรตหรือดินประสิว เพราะสารเหล่านี้เป็นบ่อเกิดของอนุมูลอิสระ
2. หลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพราะแอลกอฮอล์จะขัดขวางการดูดซึมวิตามิน บี1 เพราะบี1 จำเป็นต่อการเผาผลาญสารอาหารให้เป็นพลังงาน ถ้าสมองขาดพลังงานก็ไม่สามารถรักษาโครงสร้างของเซลล์สมองได้
3. หลีกเลี่ยงการรับประทานยาโดยไม่จำเป็น เพราะผลข้างเคียงของยาอาจไปทำลายเซลล์สมอง และการสลายยาในตับก็เป็นบ่อเกิดของอนุมูลอิสระ
4. งดการสูบบุหรี่ หรืออยู่ในที่มีควันบุหรี่ เพราะในควันบุหรี่มีสารหลายชนิดที่ก่อให้เกิดอนุมูลอิสระ
5. การบริหารหรือฝึกสมอง พยายามทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมอง เพื่อฝึกให้สมองมีพัฒนาการตลอดเวลา เช่น คิดเลข อ่านหนังสือ วาดรูป เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่ซ้ำซากจำเจ เช่น เปลี่ยนเส้นทางการเดินทาง ท่องเที่ยวไปตามที่ต่าง ๆ และการลองใช้ประสาทสัมผัสอื่นที่ไม่ค่อยได้ใช้ ได้แก่ การเขียนหนังสือหรือฝึกกิจกรรมอื่นใดด้วยมือข้างที่ไม่ถนัด สิ่งเหล่านี้เป็นการออกกำลังกายสมอง
6. ออกกำลังกายให้สม่ำเสมอ การออกกำลังกายนอกจากจะทำให้สุขภาพแข็งแรงแล้ว ยังทำให้

สมองหลังฮอร์โมนแห่งความสุข (happy hormones) เช่น endorphine ฮอร์โมนพวกนี้จะทำหน้าที่ลดอนุมูลอิสระ

7. หลีกเลี้ยงความเครียด เมื่อร่างกายมีความเครียดเกิดขึ้นจะหลั่งฮอร์โมน 3 ชนิด คือ Norepinephrine, Epinephrine และ Cortisol ซึ่งฮอร์โมนทั้ง 3 ชนิดนี้จะรวมเรียกว่า ฮอร์โมนแห่งความเครียด (stress hormones) ทำหน้าที่เร่งการเผาผลาญสารอาหารในร่างกาย ซึ่งเป็นบ่อเกิดของอนุมูลอิสระ วิธีหลีกเลี้ยงความเครียด เช่น การฝึกสมาธิ การไม่ชิงดีชิงเด่น และฝึกการปล่อยวาง

8. กินไขมันที่มีโอเมกา-3 (Ω-3 หรือ omega-3) เช่น DHA, EPA ได้จากปลาทะเล ไขมันชนิดนี้ทำหน้าที่บำรุงเซลล์สมองและลดการอักเสบที่เกิดจากอนุมูลอิสระ

9. หมั่นร้องเพลงและหัวเราะ (ไม่ใช่การยิ้ม) บ่อย ๆ การหัวเราะหรือร้องเพลงบ่อย ๆ จะทำให้สมองผ่อนคลาย สมองจะหลั่งฮอร์โมนแห่งความสุข 3 ชนิด คือ endorphin, serotonin และ phenylethylamine ซึ่งฮอร์โมนทั้ง 3 ชนิดนี้จะลดอนุมูลอิสระ และช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายจึงรู้สึกสบายตัว

10. พักผ่อนให้เพียงพอ การนอนหลับให้สนิทอย่างเพียงพอจะทำให้สมองหลั่ง growth hormone ซึ่งจะช่วยทำลายอนุมูลอิสระ ขณะเดียวกันก็จะซ่อมแซมเนื้อเยื่อที่ถูกทำลายด้วยอนุมูลอิสระ

11. อยู่กับเพื่อน (ไม่ใช่ศัตรู) การได้พูดคุยกับเพื่อน จะทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ดังนั้น การได้พบปะเพื่อนฝูงสัปดาห์ละครั้ง จะช่วยให้สมองหลั่งฮอร์โมนแห่งความสุข ซึ่งเป็นการลดอนุมูลอิสระ

12. ฝึกการคิดบวก การคิดบวกจะทำให้ร่างกายผ่อนคลาย เป็นการลดความเครียดและลดอนุมูลอิสระ

13. หมั่นรับประทานธัญพืช ผัก และผลไม้ เพราะเป็นแหล่งของสารต้านอนุมูลอิสระ

อนุมูลอิสระคืออะไร

อนุมูลอิสระหมายถึง สารใด ๆ ก็ได้ที่มีอิเล็กตรอนเกิน จึงเป็นสารที่ว่องไวในการทำปฏิกิริยามาก สามารถทำปฏิกิริยากับสารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในเซลล์ ในที่สุดจะไปทำลายเซลล์หรืออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้

สารต้านอนุมูลอิสระคืออะไร

สารต้านอนุมูลอิสระ หมายถึง สารที่ใช้ทำลายอนุมูลอิสระ มีทั้งที่ทำลายอนุมูลอิสระโดยตรง ได้แก่ วิตามิน อี, ซี และสารในกลุ่ม isoflavones กับพวกที่ส่งเสริมให้ร่างกายสร้างเอนไซม์ที่ใช้กำจัดอนุมูลอิสระ ได้แก่ เกลือแร่ต่าง ๆ

อนุมูลอิสระมาจากไหน

1. โมเลกุลของสารอาหารทุกชนิดที่รับประทานจะเกาะเกี่ยวกันด้วยอิเล็กตรอน เมื่อเกิดการสลายสารอาหารในร่างกาย จะมีการปลดปล่อยอิเล็กตรอนออกมา อิเล็กตรอนที่ออกมาต้องใช้เวลา 4 ตัวจึงจะทำปฏิกิริยากับออกซิเจนได้พอดีเกิดเป็นน้ำ กระบวนการนี้เรียกว่า การหายใจ แต่ถ้าอิเล็กตรอนที่ออกมาทำปฏิกิริยากับออกซิเจนไม่ครบ 4 ตัว อาจจะเป็น 1 หรือ 2 หรือ 3 ตัว จะได้สารที่เรียกว่า อนุมูลอิสระ ซึ่งจัดเป็นสารพิษ ดังนั้น ภาวะใดที่ส่งเสริมให้ร่างกายใช้ออกซิเจนมากกว่าปกติก็จะเกิดอนุมูลอิสระมากขึ้นตามไปด้วย

2. เม็ดเลือดขาวไปทำลายสิ่งแปลกปลอม เมื่อเม็ดเลือดขาวทำลายสิ่งแปลกปลอมจะปล่อยอนุมูลอิสระออกมา ซึ่งเรียกว่า Respiratory burst อนุมูลอิสระนี้นอกจากจะทำลายเชื้อโรคแล้ว ยังทำลายเซลล์ที่อยู่ข้างเคียงด้วย จึงทำให้เกิดการอักเสบของเนื้อเยื่อบริเวณนั้น

3. รังสี UV จากแสงแดด รังสี UV จะทำปฏิกิริยากับน้ำในร่างกายเกิดเป็นอนุมูลอิสระขึ้น ดังนั้น การหลีกเลี้ยงรังสี UV จึงเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าหลีกเลี้ยงไม่ได้ ควรใช้ครีมกันแดดที่มี SPF และ PA เพราะสารเหล่านี้มีคุณสมบัติในการดูดกลืนรังสี UV อย่างไรก็ดีตาม รังสี UV มิใช่จะมีแต่โทษเพียงอย่างเดียว ประโยชน์ของรังสี UV คือช่วยสังเคราะห์วิตามิน ดี จากโคเลสเตอรอลใต้ผิวหนัง ดังนั้นร่างกายควรได้รับรังสี UV ในช่วงเช้า (6.00-9.00 น.) และช่วงเย็น (16.00-18.00 น.) ซึ่งเป็นช่วงที่มีรังสี UV อ่อน เพื่อป้องกันการขาดวิตามิน ดี

4. สารพิษต่าง ๆ หรือ ยา การกำจัดสารพิษหรือยาโดยตับ จะทำให้เกิดอนุมูลอิสระเช่นเดียวกัน ดังนั้น ควรหลีกเลี้ยงในบริเวณที่มีสารพิษ หรือไม่ควรรับประทานยาโดยไม่จำเป็น

5. หลีกเลี้ยงกลุ่มควันต่าง ๆ ทั้งจากควันไฟหรือเครื่องยนต์ เพราะกลุ่มควันเหล่านี้จะมีอนุภาคขนาดเล็กที่เรียกว่า PM 10 particles อนุภาคขนาดเล็กเหล่านี้จะกระตุ้นให้เม็ดเลือดขาวหลั่งอนุมูลอิสระ ซึ่งจะไปทำลายเซลล์หรือเนื้อเยื่อต่าง ๆ ต่อไป

สาเหตุของการเกิดโรคอัลไซเมอร์

สาเหตุของการเกิดโรคอัลไซเมอร์ มี 2 ปัจจัย คือ สาเหตุจากพันธุกรรม และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม สาเหตุจากพันธุกรรมเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ไม่สามารถหลีกเลี้ยงได้ แต่สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สามารถแก้ไขได้ (ดูได้จากหัวข้อการป้องกันโรคสมองเสื่อม) อย่างไรก็ตาม สาเหตุหรือกลไกที่แท้จริงของการเกิดโรคยังไม่ทราบ แต่จากการศึกษาในผู้ป่วยพบว่า ในเนื้อสมองของผู้ป่วยในส่วน of cortex, amygdala และ hippocampus ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับความจำ

จะมีสิ่งผิดปกติ 2 ประเภทคือ มีการสะสมของสาร amyloid beta (β) และการพันกันของเส้นใยประสาท (neurofibrillary tangles)

Amyloid β เกิดจากการสลาย amyloid precursor protein ซึ่งโปรตีนชนิดนี้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเซลล์สมอง ในขณะที่มีพัฒนาการของสมอง หลังจากนั้นจะถูกสลายด้วยเอนไซม์ secretases ซึ่งมี 3 ชนิด คือ alpha (α)-, beta (β)- และ gamma (γ)-secretases โดย α -secretase เป็นเอนไซม์ที่ทำงานปกติ ขณะที่ β - และ γ -secretases เป็นเอนไซม์ที่ทำงานผิดปกติ ดังนั้นถ้าบุคคลใดมีเอนไซม์ชนิด α - มากมักจะไม่เป็นโรคอัลไซเมอร์ แต่ถ้ามีเอนไซม์ชนิด β - และ γ - มาก ซึ่งเป็นเอนไซม์ที่ทำงานผิดปกติ จะเกิดการสะสมของ amyloid β แล้วนำไปสู่การเกิดโรคในที่สุด

การพันกันของเส้นใยประสาทเกิดจากอนุโมลอิสระไปทำลายเส้นใยประสาท ทำให้เกิดการพันกันของเส้นใยประสาทที่ยื่นออกมาจากเซลล์ประสาท ทำให้เส้นใยประสาทเหล่านี้ไม่สามารถหลั่งสารสื่อประสาท เช่น acetylcholine ได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้และการจดจำของเซลล์สมอง

นอกจากนี้ โรคนี้ยังเกิดจากสาเหตุอื่นได้อีก เช่น อายุที่มากขึ้น ก็ทำให้เซลล์สมองชราภาพมากขึ้น

ดังนั้น การบริหารสมองจึงเป็นสิ่งสำคัญในผู้สูงอายุ เพื่อฝึกให้สมองแข็งแรง การมีประวัติเคยได้รับบาดเจ็บทางสมอง ซึ่งเป็นสาเหตุให้สมองอ่อนแอ รวมทั้งการตรวจพบยีน ApoE4 โดยทั่วไป ApoE จะมี 3 ชนิด คือ ApoE2, E3 และ E4 ทำหน้าที่ขนส่งไขมันเข้าสู่เซลล์สมอง ไขมันจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และการจดจำของเซลล์สมอง ApoE4 เป็นยีนที่ผิดปกติ จึงไม่สามารถขนส่งไขมันเข้าสู่เซลล์สมองได้ ทำให้เกิดการสะสมของไขมันนอกเซลล์สมองแล้วสร้างเป็นคราบไขมันขึ้น ซึ่งจะไปทำลายเซลล์สมอง นอกจากนี้ยังพบว่า ApoE4 ช่วยส่งเสริมการสลาย amyloid precursor protein ด้วยทำให้มีการสะสม amyloid β มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป โรคสมองเสื่อมมีทั้งโรคที่รักษาได้ และรักษาไม่ได้ ดังนั้น การป้องกันหรือชะลอการเกิดโรคสมองเสื่อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้ การดำรงชีวิตที่มีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา ซึ่งเป็นหลักการครองตน จะทำให้ไม่เครียด มีแต่ความสุข จิตใจเบิกบาน จึงเป็นการลดอนุโมลอิสระที่จะไปทำลายความมีสุขภาพดีของร่างกายได้

(รายละเอียดสามารถอ่านเพิ่มเติมได้จาก อนุโมลอิสระ: แหล่งกำเนิดและการเกิดโรค โดย รองศาสตราจารย์อชิ ลิขิตลิลิต)

ภาพกิจกรรม

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดลจัดเสวนาวิชาการ เรื่อง “ทิศทางทุนสนับสนุนการวิจัยยุคประเทศไทย 4.0” เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2559 ณ ห้องเนกประสงค์ 411 อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา และสามารถรับชมย้อนหลังได้ที่ <https://iptv.mahidol.ac.th/topic/43400>

คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกอาจารย์ดีเด่นแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เดินทางมาสัมภาษณ์ ศ.ดร.ปทุมรัตน์ ตูจันดา ผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นอาจารย์ดีเด่นแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี จากมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2559 ณ ห้องประชุม RF5 คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาโท

บรรณาธิการแถลง

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น.ท.นพ.ภากร จันทนมัฏฐะ

Wisdom of the Law

สวัสดิ์ครับ ขวามทิดลและท่านผู้อ่านทุกท่าน

ข่าวสภาคณาจารย์ฉบับนี้มีข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ขวามทิดล ดังต่อไปนี้

เรื่องแรกที่จะกล่าวถึงคือ “บรรยายพิเศษจากนายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล” ในการประชุมคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัยมหิดล และการประชุมสภามหาวิทยาลัย โดย ศ.เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้แนวคิดหลักในการทำงาน และได้ฝากให้ผู้บริหารทุกท่านช่วยทำให้บัณฑิตที่จบออกไป เป็นต้นไม้ที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีรากที่มั่นคง ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

นอกจากนี้ นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดลยังได้นำเสนอแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งบางบทความสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงาน

ของขวามทิดลเพื่อเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยมหิดลต่อไป

เรื่องที่สอง เรื่อง “สมองเสื่อม” โดย รศ.อธิป ลิขิตลิลิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นบทความที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ทราบถึงประเภทของโรคสมองเสื่อมว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ระดับความรุนแรงของโรคมีกี่ระดับ มีอาการเป็นเช่นไร และจะมีวิธีป้องกันโรคสมองเสื่อมได้อย่างไร เพื่อให้ทุกท่านทราบอาการของโรคและหาวิธีป้องกันก่อนที่จะเกิดโรคสมองเสื่อมได้

และขอส่งท้ายข่าวสภาคณาจารย์ฉบับนี้ด้วย “ภาพกิจกรรม” ที่ผ่านมา ที่เป็นเรื่องน่ายินดีและเป็นประโยชน์ต่อขวามทิดล

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อขวามทิดลและท่านผู้อ่านทุกท่านครับ

mu

ข่าวสภาคณาจารย์

เป็นหนังสือในมหาวิทยาลัย และเป็นสื่อระหว่างคณาจารย์ในการรับฟังแลกเปลี่ยนทัศนคติ ข้อคิดเห็น ทั้งด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านสวัสดิการ และอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย บทความ ข้อคิด จดหมาย เป็นความเห็นของผู้เขียนเท่านั้น มิใช่ความเห็นของสภาคณาจารย์ เกณฑ์การพิจารณาบทความเป็นไปตาม www.senate.mahidol.ac.th/th/regulation.html

บรรณาธิการประจำฉบับ กองบรรณาธิการ

ศส.น.ท.นพ.ภากร จันทนมัฏฐะ

ศส.ดร.ชาญยศ ปลื้มปิติวิริยะเวช อ.นพ.ต่อพล วัฒนา อ.ดร.ธิตติคม พัวพันสวัสดิ์

ศส.น.ท.นพ.ภากร จันทนมัฏฐะ ศส.ยงยุทธ ขจรปรีदानนท์ ศส.สมศักดิ์ วงศาवास

ศส.ดร.สันติ มณีวัชรระรังษี ศส.ดร.สุวิทย์ ลิมาวงษ์ปราณี ศ.พญ.อลิสสา ลีมสุวรรณ

อ.ดร.อรรถพล กาญจนพงษ์พร

ประสานงานกลาง ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม เจ้าของ

สุจิรา สอนสม พัชญา วงษ์วันทนี

พรศิริ บุญมาวงศ์

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ชั้น 5

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์ : 0-2849-6351-2 โทรสาร : 0-2849-6351

สถานที่พิมพ์ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์ 55/4 ซอยเสียบฯ ฝั่งเหนือ 10 ถนนเสียบคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ : 0-2489-1431 โทรสาร : 0-2489-1430 E-Mail : rtp_234@hotmail.com